

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS DARBO KODEKSO NR. XII-2603 248 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-1607

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2022 m. gegužės 4 d. sprendimo Nr. SV-S-481 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 6 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos darbo kodekso Nr. XII-2603 248 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-1607 (toliau – Įstatymo projektas), tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui Įstatymo projektą tobulinti, atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

1.1. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad „streikai gali būti draudžiami stichinės nelaimės zonose, regionuose, kuriuose nustatyta tvarka paskelbta mobilizacija, karo, nepaprastoji padėtis, iki bus likviduojami stichinės nelaimės padariniai, paskelbta demobilizacija ar atšaukta karo, nepaprastoji padėtis, kai streikai turi ar gali turėti tiesioginę įtaką šioms aplinkybėms“.

Darbuotojų teisė į streiką yra viena iš pagrindinių teisių, įtvirtinta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 51 straipsnyje, kurio 2 dalyje nustatyta, kad šios teisės apribojimus, įgyvendinimo sąlygas ir tvarką nustato įstatymas. Įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas neatitinka Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme nustatyto aiškumo principo, nes iš siūlomos nuostatos „kai streikai turi ar gali turėti tiesioginę įtaką šioms aplinkybėms“ neaišku, kokiais kriterijais remiantis būtų nustatyta, ar streikai konkrečiu atveju turėtų „tiesioginę įtaką“ stichinės nelaimės zonose, regionuose, kuriuose paskelbta mobilizacija ar karo, nepaprastoji padėtis, ir dėl šios priežasties turėtų būti draudžiami, todėl neaišku, kaip būtų užtikrinta Įstatymo projektu keičiamo Lietuvos Respublikos darbo kodekso 248 straipsnio 2 dalies atitikties Konstitucijos 51 straipsnio 2 daliai. Be to, Įstatymo projekte vartojama sąvoka „stichinė nelaimė“ įstatymuose neapibrėžta, o Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatyme vartojama sąvoka „ekstremalioji situacija“.

Pažymėtina, kad mobilizacijos, nepaprastosios, karo padėties ar ekstremaliosios situacijos metu laikiną asmenų naudojimosi teisėmis ir laisvėmis apribojimą nustato Lietuvos Respublikos mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos įstatymas, Lietuvos Respublikos nepaprastosios padėties įstatymas, Lietuvos Respublikos karo padėties įstatymas ir Civilinės saugos įstatymas.

Karo padėties įstatymo 16 straipsnio 1 dalyje ir Mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos įstatymo 22 straipsnio 12 punkte įtvirtintas absoliutus draudimas streikuoti valstybės

tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, teritorijose, kuriose įvesta karo padėtis, o paskelbus visuotinę mobilizaciją – asmenims, įrašytiems į civilinio mobilizacinio personalo rezervą, taip pat darbuotojams, atliekantiems funkcijas, kurios reikalingos ūkio subjektams nustatytoms būtinosioms užduotims vykdyti. Respublikos Prezidento dekretu ar Seimo nutarime, kuriais paskelbta dalinė mobilizacija, gali būti nustatytas draudimas streikuoti Mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos įstatymo 22 straipsnio 12 punkte nurodytiems asmenims.

Nepaprastosios padėties įstatyme numatyta, kad Respublikos Prezidentas ar Seimas nustato asmenų naudojimosi teisėmis ir laisvėmis apribojimą Respublikos Prezidento dekretu ar Seimo nutarime, kuriais įvesta nepaprastoji padėtis, atsižvelgdamas į grėsmės konstitucinei santvarkai, visuomenės rimčiai laipsnį ir pobūdį, kitų aplinkybių ir sąlygų visumą bei galimybes greičiausiu būdu pašalinti grėsmę, sumažinti ją bei jos sukeltus padarinius, o Civilinės saugos įstatyme numatyta, kad Vyriausybė, paskelbusi valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, gali nustatyti asmenų naudojimosi teisėmis ir laisvėmis apribojimus, būtinus ekstremaliajai situacijai likviduoti ir jos padariniams šalinti, tačiau teisės streikuoti apribojimas šiuose įstatymuose nenumatytas. Teisės streikuoti apribojimas reikalingas siekiant suvaldyti nepaprastąją padėtį ar ekstremaliąją situaciją, todėl teisės streikuoti, kaip ir kitų teisių bei laisvių, apribojimo sąlygos ir tvarka nepaprastosios padėties ar ekstremaliosios situacijos metu turėtų būti nurodyta Nepaprastosios padėties ir Civilinės saugos įstatymuose, o Darbo kodekso 248 straipsnio 2 dalyje dėl teisės streikuoti apribojimo mobilizacijos, nepaprastosios, karo padėties ar ekstremaliosios situacijos metu turėtų būti pateikta tik nuoroda į specialius įstatymus.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlytina keisti Įstatymo projekto 1 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„1 straipsnis. 248 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 248 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Streiko skelbimo ribojimus mobilizacijos, nepaprastosios, karo padėties ar ekstremaliosios situacijos metu nustato mobilizaciją, nepaprastąją, karo padėtį ar ekstremaliąją situaciją reglamentuojantys įstatymai.“

1.2. Atsižvelgiant į šio nutarimo 1 punkte nurodytą argumentą dėl sąvokos „stichinė nelaimė“ vartojimo, siūlytina tikslinti Darbo kodekso 258 straipsnį, vietoj šios sąvokos vartojant sąvoką „ekstremalioji situacija“.

2. Atkreipti Seimo dėmesį į tai, kad, pritarus šio nutarimo 1 punkte pateiktam siūlymui ir atsižvelgus į 2022 m. lapkričio 29 d. Lietuvos Respublikos trišalės tarybos posėdyje pasiektą susitarimą, turėtų būti tikslinami:

2.1. Nepaprastosios padėties įstatymo 18 straipsnis, jį papildant nauja 2 dalimi ir 18 straipsnį išdėstant taip:

„18 straipsnis. Naudojimosi konstitucinėmis teisėmis ir laisvėmis apribojimų bei nepaprastųjų priemonių panaudojimo nustatymas

1. Naudojimosi Konstitucijos 22, 24, 25, 32, 35, 36 straipsniuose nustatytomis teisėmis ir laisvėmis apribojimą bei nepaprastųjų priemonių panaudojimą nustato Seimas arba Respublikos Prezidentas, vadovaudamiesi Konstitucija, šiuo ir kitais įstatymais, atsižvelgdami į grėsmės konstitucinei santvarkai, visuomenės rimčiai laipsnį ir pobūdį, kitų aplinkybių ir sąlygų visumą bei galimybes greičiausiu būdu pašalinti grėsmę, sumažinti ją bei jos sukeltus padarinius.

2. Ministras, atsakingas už jam pavestą valdymo sritį, kurioje veikia įmonė, įstaiga, kartu su institucijos, atsakingos už ekstremaliosios situacijos ar krizės valdymą, vadovu, pasikonsultavę su Lietuvos Respublikos trišale taryba, gali atidėti naudojimąsi Konstitucijos 51 straipsnyje nustatyta teise streikuoti regionuose, kuriuose paskelbta nepaprastoji padėtis, siekdami suvaldyti nepaprastąją padėtį, bet ne ilgiau kaip iki nepaprastosios padėties atšaukimo. Sprendimas atidėti streiką, pasikonsultavus su Lietuvos Respublikos trišale taryba, turi būti peržiūrimas kas tris mėnesius.

3. Šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytas naudojimosi teisėmis ir laisvėmis apribojimas ir šio Įstatymo 28 straipsnyje nustatytos nepaprastosios priemonės gali būti naudojamos tik tiek, kiek to reikalauja padėties kritiškumas. Naudojimąsi kitomis žmogaus teisėmis ir laisvėmis apriboti draudžiama.

4. Įvesti naudojimosi teisėmis ir laisvėmis apribojimai negali prieštarauti Lietuvos Respublikos įsipareigojimams pagal tarptautinę teisę.“

2.2. Civilinės saugos įstatymo 8 straipsnis, jį papildant 2 dalimi ir ją išdėstant taip:

„2. Ministras, atsakingas už jam pavestą valdymo sritį, kurioje veikia įmonė, įstaiga, kartu su ekstremaliosios situacijos operacijų vadovu, pasikonsultavę su Lietuvos Respublikos trišale taryba, gali atidėti streiką regionuose, kuriuose paskelbta ekstremalioji situacija, siekdami likviduoti ekstremaliosios situacijos padarinius, bet ne ilgiau kaip iki ekstremaliosios situacijos atšaukimo. Sprendimas atidėti streiką, pasikonsultavus su Lietuvos Respublikos trišale taryba, turi būti peržiūrimas kas tris mėnesius.“

Ministras Pirmininkas

Socialinės apsaugos ir darbo ministras